

További feladatok:

A munkabizottság tagjai jelenleg a használói kérdőív végleges összeállításán, tesztelésén dolgoznak. A kérdőív tanulságai alapján meghatározzák azokat a szempontokat, melyek alapján kiválasztják a felmérésben részt vevő könyvtárakat.

A nehezebb feladat tehát ezután következik. Bízunk abban, hogy a felmérés eredményeként pontos képet kapunk arról, hogy a helyismereti gyűjtemények összhangban vannak-e a használói igényekkel, mely területen kívánnak erősítést, módosítást.

Gáncsné Nagy Erzsébet

Könyvtárak a kirekesztés ellen

A globalizáció kihívásai

A XX. század kihívásai – a technikai sokk, a globalizációs sokk – nyomán átrendeződik a világ. Az ezredfordulóra – a posztszocialista országok reintegrálódásával – a világgazdaság kiteljesedik, egy egyközpontú „szép új világ” alakul ki. Ez a világ – Soros György szerint – a globális kapitalizmus válságának világa, amelynek legfőbb jellegzetessége az, hogy a világot a pénztőke uralja. A „piaci fundamentalizmus” a piac működését, a profitorientáltságot olyan tevékenységi területekre is kiterjeszti, „ahol semmi keresnivalója sem lenne”, megszünteti a kollektív döntéshozatalt, helyébe a piac értékeit emeli valamennyi – szociális, kulturális és politikai érték fölé.

A pénztőke a – nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt ellenőrizhetetlen – világot átölelő multinacionális kereskedelmi vállalatokban, pénzszervezetekben összpontosul. A globalizáció átlépi a politikai határokat, és határtalan kapitalizmust teremt, a tőke és a pénz határok nélkül mozog. A globalizáció nem követi a nemzetek makro- és mikrogazdasági folyamatait, a nemzetállamokban a globalitás-regionalitás-lokalitás rendszerré válása ellentmondásosan fejlődik. Egyre inkább a nemzetállamok egyfajta elbizonytalanodásának, hanyatlásának vagyunk tanúi, hiszen az egyes országok – főként a kisebbek, a periférián lévők – saját sorsuk kérdésében nem rendelkeznek önálló döntéssel, előttük általuk meg nem oldható problémák sokasága tornyosul, sokszor döntenek felettük.

Az új évezred növekvő népességének a globalizáció hatásaként a kirekesztettség számszerű növekedésével és új formáival kell számolni. Hiszen:

- növekvő népesség mellett csökken a földön elvégezhető munka mennyisége, az emberi erőforrás határok nélkülivé, globálissá válik. Európában a prognózisok szerint 1/5-ös, egyesek szerint 1/10-es társadalom kialakulása várható, azaz a keresőképes lakosság csupán 1/5-ének vagy 1/10-ének lesz módja tartósan helyet foglalni a munka világában;
- az információs társadalom létrejötté kapcsán átalakul a munka természete, a termelés szervezése, ezáltal az ember teljes világa. Központi kérdéssé válik az

- információhoz való jutás, amely a gazdasági, politikai és az egyéni életvitel szempontjából egyaránt meghatározó jelentőségű lesz;
- csökken a munkaidő, nő a rekreáció és az értelmesszabadidő eltöltés szerepe, fontossága;
  - felbomlanak az eredeti közösségek.

Informatikai társadalom – egész életen át tartó tanulás

Az Európai Unió egyik általános célkitűzése, hogy az Unió váljon a világ első információs társadalmává. Az információs társadalom fejlődése mögött hajtóerőként az információs javak, nem pedig az anyagi javak termelése áll. A társadalom alapvető természetét a számítógépes kommunikációs technikák rendszere határozza meg. A számítógép fejlődését kísérő információs forradalom az információs termelőerő gyors növekedését eredményezi, és a rendezett információ lehetővé teszi az ismeretek tömeges előállítását.

Ebben a környezetben

- az információkat óriási tömegben állítják elő, szállítják és használják fel,
- mérséklődnek a földrajzi távolságból és elhelyezkedésből fakadó eddigi hátrányok,
- az ügyintézés és a kereskedelmi üzletkötés elektronikusan bonyolódik le,
- az élet- és munkakörülmények radikálisan megváltoznak,
- a vállalatoknál kulcskérdés, egyetlen versenylőny a tudás, az ismeretek birtoklása, a kompetencia-alapú piacképes szakismeret,
- megjelenik az egész életen át tartó továbbképzés,
- a mobilis, időszakosan foglalkoztatott munkaerő,
- kulcskérdéssé válik az információ- és kommunikáció-technológia integrálása az oktatásba.

Az informatikai infrastruktúra kapcsolatot teremt a kultúráközvetítő, a kutató és a művészeti intézményekkel. Ezek képezhetik – hálózattá szerveződve – a tudásalapú társadalom alapját.

Világszerte központi kérdéssé válik a munkaerő képzése, az alkalmazkodási készség fejlesztése. Az új típusú munkaszervezetek egyre inkább kompetenciákat (írás, olvasás, számolás alkalmazása, nyelvtudás, számítógépes ismeretek) és készségeket (problémamegoldó, kommunikációs, tanulási készség) igényelnek, nem pedig tantárgyi ismeretre épülő lexikális tudást. Mindez hívta életre az egész életen át tartó tanulás eszméjét és igényét Magyarországon is, ahol a globalizáció minden hatása érvényesül, azaz ugyanazokkal a kihívásokkal és hatásokkal kell számolnunk, mint bármely európai országnak. Így a technikai, technológiai, humánerőforrás tervezése és fejlesztése, azaz az alapképzés korszerűsítése, a szakképzés és az egész életen át igénybe vehető továbbképzés rendszerének kiépítése a nemzetgazdaság fejlődésének döntő kérdése. (Magyarországon csak az összefoglalkoztatásban kis arányban szereplő nagyvállalatoknál van tudatos, tervezett humánerőforrás fejlesztés és gazdálkodás, míg a munkavállalók zömét foglalkoztató kis- és középvállalatoknál – tőkehiányos voltuk miatt – nem beszélnek tudatos, tervszerű humánerőforrás gazdálkodásról.)

Az egész társadalom számára meg kell teremteni a globalizálódó világ tudásához való hozzáférés technikai feltételeit, az adatbázisok és információszervező rendszerek kezeléséhez való tudás megszerzésének lehetőségét s magát a társadalmi kommunikációt meghatározó és biztosító információt. A fejlett országok általánosan elfogadott célkitűzése, hogy biztosítsák az információhoz jutást valamennyi felhasználó számára teljes körben, azonos színvonalon és elérhető áron. Jó lenne elérni itthon is a jövő évtized elején, hogy az önkormányzatok, a városi könyvtárak, az alap- és középfokú oktatási intézmények, a postahivatalok legalább egy-egy nyilvános Internet hozzáférési ponttal rendelkezzenek, amelyeken a közérdekű információk díjmentesen hozzáférhetőek.

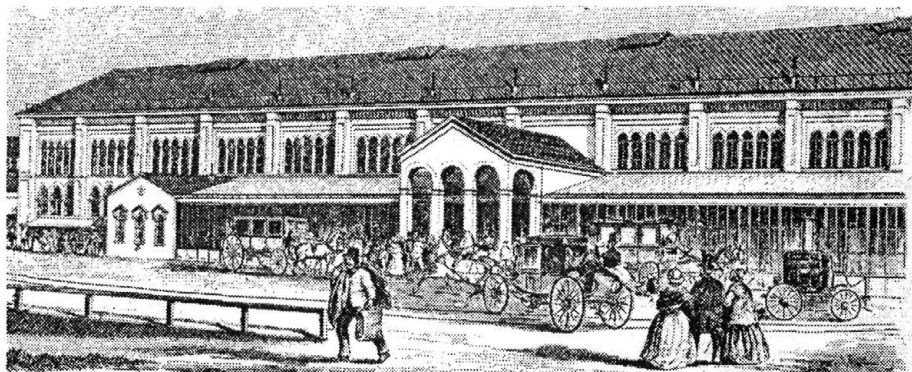
Mit tehet a kultúra vagy akár az oktatás intézményrendszere az egyötödös, netán egytizedes társadalom kirekesztett négyötöd, kilencetted részéért? Hogyan értelmezhető a lifelong learning eszméje a másod- és harmadgenerációs, alulképzett, reménytelenül munkanélküli fiatal szempontjából, legyen az Franciaországban élő arab, Németországban élő török, Olaszországban élő albán vagy Magyarországon élő roma, akinek a családjában már senki sem emlékszik, milyen is volt a „8 óra munka, 8 óra pihenés, 8 óra szórakozás” világa. Kik – fel sem merem tenni a kérdést: miből – és milyen értékek mentén, milyen pedagógiai és andragógiai elvekkel, módszerekkel és eszközökkel tehetik elviselhetővé, netán hasznossá azoknak a társadalmi csoportoknak az életidejét, akiket a globalizációs-informatikai forradalom talán örök parkoló pályára kényszerít egy olyan világban, amelyben a szolidaritás, az önkéntes segítség egyre ritkább.

A kultúra munkásai számára – humanista, értelmiségi létükből adódóan – egyenesen következik az igény, hogy megtalálják a világméretű munkanélküliségből adódó problémák kulturális eszközökkel történő enyhítésének módzatait a rövid távon munkanélküliek és a tartósan a munka világán kívüli élők számára egyaránt.

Világszerte tendencia, hogy az állam a szigorodó költségvetési intézkedésekre való hivatkozással fokozatosan kivonul a kultúra, a szociális szféra finanszírozásából, egyre több kulturális intézmény kénytelen a piac szabályaihoz alkalmazkodni, „megtermelni” fennmaradásának anyagi bázisát. Ugy tűnik, az állam csupán két alapintézménye fenntartásából és finanszírozásából nem vonulhat ki: egyik az oktatásügy, másik a könyvtár. Az iskola – bár finanszírozása egyre kevesebbet tesz lehetővé – az intézményes szocializáció hagyományos intézményeként élvezheti a kivételezett helyzetet, a könyvtár pedig az információs társadalom létrejöttének köszönhetően – az információk tárolásának és hozzáférhetőségének biztosításával – nélkülözhetetlen, és a fejlett országokban törvényileg előírt állami feladatot lát el.

Könyvtárak a kirekesztés ellen

Ez a helyzet a kulturális intézményeket feladataik újragondolására, új lehetőségek felkutatására, kínálatuk bővítésére, átalakítására kényszeríti. Igaz ez a könyvtárakra is, amelyek feladatrendszere alapvetően megváltozik a jövő évezredben: a tudás elefántcsont-tornyából az információkhoz való hozzájutás fal nélküli világhálózatává válnak. Az információ-tárolás és az ahhoz való hozzáférés kitüntetett intézményeként az állampolgári jog megélésének fontos közösségi színtere lesznek. Egyesíthetik az állampolgári lét gyakorlásának feltételeit, ahol respektálják a demokratikus értékeket, a szélesen értelmezett kultúrát és tudást.

A jövő évezredben a könyvtárnak, a települések központjában elhelyezkedő intézménynek várhatóan lesz egy új szerepe, ami messze meghaladja azt a kulturális és nevelő funkciót, amely korábban több évszázadon át jellemezte. A fal nélküli könyvtár fogalma napjainkban kétfajta módon is értelmezhető.

A virtuális elektronikus világgönyvtár létrejöttével a könyvtári szolgáltatás kilép a könyvtár épületéből. A helyi könyvtár regionális szervezet, amely a világgönyvtárhoz való eljutást teszi lehetővé vagy a könyvtár épületéből, vagy bármely munkahelyen és a lakásban elhelyezett terminálról. A könyvtáros szerepe megváltozik, gazdagodik: egyrészt őrzi a helyi hagyományt, a hagyományos kulturális értékeket, másrészt eligazít az informatikai szupersztrádán, miközben egyfajta felnőttnevelő, segítő szolgáltatást lát el.

Harmadrészt a könyvtár – gondolok itt a közművelődési könyvtárakra – a közszolgálat részévé, egyfajta szociális intervenció intézményévé válhat, olyan területeken kap szerepet, ahol korábban sosem volt jelen: a növekvő arányú hátrányos helyzetű társadalmi csoportok kulturális eszközökkel történő segítésének válik színterévé és eszközevé. Olyan intézmény, amely segít a nélkülözhetetlen információ megszerzésében, második és többedik kulturális esélyt nyújthat a normális és társadalmilag kívánatos egyéni életvitel kialakításához és megtartásához, a tanuláshoz, az új életkezdéshez, a pályamódosításhoz mindenkinek, legyen az bevándorló, cigány, munkanélküli értelmiségi vagy pályakezdő fiatal. Szerte a világban sok helyütt a hátrányos helyzetű kerületek könyvtárainak munkatársai a szó fizikai értelmében is „kilépnek” a könyvtár falai közül, változatos akciókat szerveznek, egyre inkább behatolnak a városok, a hátrányos helyzetű kerületek szöveteibe. A könyvtárak, más partner-intézmények mellett, a kirekesztettség elleni harc egyik szereplőjévé, színterévé válnak.

Ennek vizsgálatára vállalkozott „*A könyvtárak szerepe a kirekesztés elleni harcban – új kihívások, új feladatok*” c. négy országot érintő BIBLEX Leonardo program (1998–2000), amelyben a grenoble-i Pierre Mendez France Egyetem Médiat Könyvtári Intézete, a Torinói Városi Könyvtár, a Stuttgarti Pedagógiai Főiskola Könyvtár Tanszéke és a Böblingeni Könyvtár, valamint a Budapesti Tanítóképző Főiskola Továbbképző Központja és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár VIII. kerületi Kálvária téri fiókja vesznek részt.

A projekt célja: széles európai partnerkapcsolaton keresztül megvalósuló, a kirekesztettség elleni harcra vonatkozó tapasztalatok, a könyvtárról való új tudá-

sok, tudás-technikák cseréje, a kirekesztettség kulturális eszközökkel történő enyhítése könyvtári formáinak megtalálása s az erre a célra történő nemzetközi könyvtáros- és mediátorképzés kidolgozása.

Ezen belül nemzetközi összehasonlító vizsgálatokat kíván végezni a négy országban a kirekesztettség, a marginalizáció kérdéséről, ennek a könyv- és a könyvtár (média) használattal való enyhítése lehetőségeiről és formáiról, a könyvtárak új szerepéről és feladatairól.

A vizsgálatok célcsoportjai:

- Magyarország: hátrányos helyzetű, „csellengő” és zártan élő fiatalok, fiatal nők és anyák;
- Franciaország és Németország: a harmadik életkorban lévők, azaz az idősek;
- Olaszország: fogyatékosok (vakok, gyengénlátók és mozgássérültek).

A kutatás témái még az alábbiak:

- a könyvtárosok kompetenciáinak kutatása,
- könyvtári vagy könyvtárban alkalmazható módszertani eljárások, know-how-k cseréje;
- mediátor csoportok felkutatása, amelyeknek képviselői vállalják a közvetítést a társadalom kirekesztett tagjai és a számukra sokszor idegen és elérhetetlen könyvtár személyzete között; e csoportok kompetenciáinak megfogalmazása, képzésük megtervezése;
- a könyvtárosok szakmai alap- és továbbképzésének gazdagítása a kirekesztettség elleni harc ismeretére vonatkozó nemzetközi képzési programmal.

A projektnek két szakasza van: egy európai, a nyilvánosságra és a kirekesztettségre vonatkozó elemzés és kutatás; illetve egy európai könyvtáros- és mediátor-képzési program kidolgozása.

Eddigi eredményei: összehasonlító vizsgálatok

- anyaggyűjtés a négy ország könyvtári hálózatáról, a könyvtárakban végzett szociális munkáról;
- anyaggyűjtés a négy országban folyó könyvtárosok alap- és továbbképzésekről;
- kutatás a könyvtárosok új kompetenciáiról;
- a munkába bevonható (önkéntes) mediátorokról, kompetenciákról, képzési lehetőségeükről;
- az egyes országok kirekesztett célcsoportjairól, ezek kulturális szokásairól, könyvtárral kapcsolatos elvárásaikról, a célcsoportok elérhetőségéről;
- a kirekesztettség enyhítésének könyvtárakhoz kapcsolódó módszereiről.

A könyvtárosok és munkájukat segítő önkéntes mediátorok szerepe, lehetőségei

A könyvtárak megváltozott – mennyiségében növekedő, tartalmában szélesedő – feladatainak ellátása a könyvtáros szaktudás szerkezetének megváltozását, új könyvtáros kompetenciák megjelenését hozta magával. A könyvtárosok még a legkorszerűbb, legszélesebben értelmezett fal nélküli könyvtárban sem képesek önmagukban eleget tenni a társadalmi, szociális jellegű feladatok ellátásának. Ezt

csak team-munkában, hivatásos és/vagy önkéntes közvetítőkkal, segítőkkel, a Biblex program nyelvén szólva *mediátorokkal* együtt valósíthatják meg sikerrel. Ők azok, akik kapcsolatot teremtenek a könyvtárak és a kirekesztettek között, akik segítik a társadalom perifériájára szorultakat abban, hogy megtalálják az utat a könyvtárak szolgáltatásaihoz, legyen az informatikai szolgáltatás állampolgári ügyek intézése érdekében vagy munkaerő-piaci képzés elhelyezkedési esélyek javítására, netán éppenséggel a könyv és az olvasás szeretetének felismertetése.

Ezt a személyes, segítő jellegű humán szolgáltatást – a Biblex program munkatársai szerint – a legkülönbözőbb társadalmi és foglalkozási csoportból verbuválódó önkéntesek láthatják el sikerrel. Ennek oka egyrészt a kulturális szféra Európaszerte meglévő finanszírozási korlátaiban keresendő, hiszen Franciaország kivételével sok helyütt nincs mód a főállású könyvtárosok mellett főállású szociális segítők alkalmazására. További ok, hogy a kirekesztettekkel való foglalkozás, a kirekesztettség kulturális eszközökkel történő enyhítése túlságosan differenciált és változó feladat ahhoz, hogy kielégítésére uniformizált állami, illetve piaci szolgáltatások alkalmasak legyenek. Harmadrészt a könyvtári mediátori munka jellegénél fogva igazi önkéntes munka, amely magának az önkéntes munkásnak – gyakorlati hasznosságától függetlenül is – fontos lelki szükségletét elégíti ki. Lehetőséget nyújthat a munka világán kívül élőknek, hogy önkéntesként megvalósítsák kreatív hajlamaikat, beilleszkedjenek egy közösségbe, ott fontosak legyenek, ezáltal tágabb és szűkebb környezetükben hasznosnak érezzék magukat.

Az önkéntes mediátorok tehát – egyrészt a kirekesztettek segítségével, másrészt saját hasznosságtudatuk, belső egyensúlyuk megteremtésével, a társadalomban elfoglalt helyük megszilárdításával – *társadalmi szükségletet elégítenek ki*, hozzájárulnak a szociális problémák kezeléséhez, a szociális háló erősödéséhez, a civil társadalom hatékonyabb működéséhez.

Ki a mediátor? Önkéntes jellegénél fogva bárki lehet mediátor, aki felelő (rt, akár a kire (zolidaritásból, akár saját életvitelének tartalmassá tétele érdekében. Természetesen elsősorban gondolok a rokonszakták (népművelők, könyvtárosok, pedagógusok, szociális munkások, közalkalmazottak és tisztviselők) nyugdíjasaira, de számítunk kirekesztett csoportok öntevékenységére, önkénteseik jelentkezésére, a civil társadalom legkülönfélébb iskolai végzettségű és életvitelű képviselőire.

A könyvtárosok kompetenciái

Jelen programismertető tanulmányunkban még nem adjuk közre a Biblex programnak a könyvtárosok társadalmi-szociális, személyi és szakmai kompetenciáira vonatkozó munkaanyagát, de vázlatosan – továbbgondolás céljából – álljon itt azért néhány magyar szempont, amely a könyvtárosok, általában a kultúra munkásainak néhány új kompetenciáját hivatott átgondolni.

Művelődéspolitikai kompetencia

Ha fenntartjuk a Biblex program kiinduló tézisét, miszerint a következő évezredben várhatóan az állam mindenhol kivonul a kultúra finanszírozásából, s ez alól csak az iskola és az információszerzés legfőbb forrása, a könyvtár lesz kivétel,

akkor el kell fogadnunk azt a tézist is, hogy a könyvtárosok – a könyvtárak jelentőségének növekedése révén – a könyvtár belső világán túl felelőssé válnak a könyvtár, illetve a kulturális intézmények külső kapcsolataiért is, ennek minden előnyével és hátrányával.

A könyvtár belső világa és szolgáltatásai erősen érinthetik a lakosságot, befolyásolhatják életvitelüket, erősíthetik vagy sérthetik érdekeiket, társadalmi folyamatokat indíthatnak el. A kultúra munkásai autonóm döntéseikkel, valamint az önkormányzatok költségvetésén keresztül a helyi politika, művelődéspolitikai aktív részeseivé válnak, szolgáltatásaikkal, értékrendjük felmutatásával és közvetítésével befolyásolhatják az egész régió életét (életmódját, értékrendjét), a munkaerő-piaci trendeket, a munkanélküliség alakulását. Mindez a napi munka szintjén egyfajta művelődés- és civilpolitikai kompetencia meglétét igényli, azaz *azt a képességet, hogy önmagukat és környezetüket egy szélesebb értékmezőben értelmezzék, személyes és könyvtári érdekeik elemzése révén tisztában legyenek döntéseik helyi, regionális és országos szintű következményeivel.*

Az értékválasztás kompetenciája

A gyűjtőkör alakításával és programok, szolgáltatások nyújtásával – azáltal, hogy bizonyos mértékig maguk határozhatják meg a követendő kulturális értékeket – a könyvtárosok szemben találják magukat az értékpluralizmus és az értékválasztás szabadságával és kötelezettségével. Ameddig a kultúra és a könyvtár értékvilága központilag szabályozott volt, a könyvtáros értékrendje lényegében magánügynek volt tekinthető. A korábbi tabutémák és a személyes vélemények napi vitákban, beszélgetésekben történő ütköztetése és vállalása, *az olvasók személyes véleményének és meggyőződésének tiszteletben tartása, a hiteles magatartás felmutatása az értékválasztás kompetenciáját igényli a könyvtáros-társadalomtól.*

Az európaiság kompetenciája

Köztudott, hogy a tudásközpontú Európa mint gazdasági és kulturális értelemben jelentős térség csak akkor maradhat fenn, ha a globalizálódó világ értékvesztő kihívásaival szemben megőrzi azt a szellemiséget és értékrendszert, amely évszázadokon át az erejét adta. Ezért a könyvtárosoknak *napi munkájukon belül tudatosan fel kell vállalniuk az európai ház építését, azaz segíteniük, katalizálniuk kell a dolgok és folyamatok jelentésére, kulturális értelmezésére vonatkozó gondolkodási folyamatokat*, ki kell használniuk az Európai Unió belüli nemzetközi együttműködés lehetőségeit napi munkájukban, segíteni az egységes európai szellemi, gazdasági, a népek közötti megértésre, a békére irányuló törekvéseket. Tudatosan fel kell vállalniuk Európa civilizációs és polgári örökségét, a humanizmus védelmét, az ügyekben történő felelős részvételt (activ citizenship), a közösségi jólétre való törekvést és a kirekesztés minden formájának elutasítását.

Informatikai kompetencia

Az informatikai intelligencia az informatikai forradalom és társadalom kapcsán megjelenő új fogalom. Az informatikai intelligencia az informatikai írástudáshoz

kapcsolódó tudásszervezési utak egyike, egyfajta, a változó informatikai helyzethez való alkalmazkodási és problémamegoldási készség. Módszer, amellyel nem elsősorban az adott pillanatban érvényes tudást, hanem a tudás megszerzésének lehetőségét kell biztosítani.

A ma felnövekvő generációnál már tapasztalhatjuk, hogy az írás-olvasás rovására egyre inkább előtérbe kerül a vizualitás, és a mai három alapkészség (írás, olvasás, számolás) alapvetően átalakul. Az írástanulás kiegészül a billentyűkezeléssel és a javítóprogramok által támogatott helyesírással, a számolási készségre integrálódik a gépen való számolás is. Egyes vizsgálatok szerint a számítógép használata kedvezően hat minden más tanulási formára, segíti a differenciált képzési formák megvalósulását. Nyilvánvaló, hogy mindenképpen egy új készségegység van kialakulóban, amit *információs írástudásnak (information literacy)* neveznek. Az információs írástudó *ismeri az információs erőforrásokat, az információs megoldások széles technikai skáláját és ezek használatát.*

Vélhetően az informatikai írástudás nem fogja kiszorítani a hagyományosnak nevezett írástudást, az informatikai intelligencia pedig a hagyományos értelemben vett intelligenciát. Az azonban biztos, hogy a kettő együtt jelenti a jövőt, azaz a Neumann univerzum integrálja a Gutenberg galaxist. Mindebből pedig következik, hogy a jövő információs társadalmi tagjainak meg kell szerezniük az informatikai kompetenciát, ami az eszközközelés, az információs navigáció (azaz az információhalmazban való eligazodás és szelekció) és az informatikai problémahelyzetben való problémamegoldási készség együttesét jelenti. Az informatika térhódítása számos, ma még megválaszolhatatlan filozófiai, elméleti és gyakorlati, jogi, pénzügyi és erkölcsi kérdést vet fel, amelyeknek napi megválaszolása önmagában is egy új értelmiségi kompetenciát feltételez.

A könyvtárak szociális jellegű, a kirekesztettség enyhítésére vonatkozó feladatainak és lehetőségeinek számbavétele, a könyvtárosok és a meditátorok új kompetenciáira vonatkozó kutatások és nem utolsósorban a várható nemzetközi képzési curriculumok kidolgozása egyaránt hozzájárulhat a könyvtáros szakma gazdagodásához és a felsőoktatásban összefoglaló néven művelődésszervezőnek nevezett szakmák arculatának, elméleti háttérének és gyakorlatának kialakulásához.

Kraiciné dr. Szokoly Mária

Irodalom

1. Bangemann: Európa és a planetáris információs társadalom. Munkacsoport jelentés, Brüsszel, 1994.
2. Jean Paul Bellier: Kompetenciák, képzés és alkalmazhatóság. Szakképzési Szemle 1998/2. 12. 21.
3. Csorba József: A globális információs társadalommal kapcsolatos magyar várakozások. in: Mi a jövő? Az információs társadalom és a magyar kezdeményezések. Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság – Országos Rádió és Televízió Testület – HÉÁ Stratégiai Kutató Intézet. Bp. 1998.
4. Harangi L., Heribert Hinzen, Sz. Tóth J.: Nemzetközi nyilatkozatok és dokumentumok a felnőttoktatásról és az egész életen át tartó tanulásról. UNESCO, CONFITEA hamburgi nyilatkozat a felnőttek tanulásáról. Nemzetközi felnőttoktatás és együttműködés. Német Népfőiskolai Szövetség Nemzetközi Együttműködési Intézete. Bp. 1998
5. Komenczki Bertalan: Off line. Új Pedagógiai Szemle 1999/7–8. 160–180. p.

6. Lévai Zoltán: Az EU csatlakozás hatása a munkaerőpiacra. Szakképzési Szemle 1998/2. 12.21
7. Pedagógus-továbbképzés: befektetés a jövőbe. Szerk: Sapsál Júlia. Az OECD országok tapasztalatai Bp. 1998. Pedagógus-továbbképzési Módszertani és Módszertani Központ
8. Nagy Ádám: Informatikai írástudás az oktatásban, az informatikai intelligencia meghatározása. Szakképzési Szemle 1999/3. 371–381. p.
9. Soros György: A globális kapitalizmus válsága – veszélyben a nyílt társadalom Soros K. 1999.
10. „Tanítani és tanulni – A kognitív társadalom felé” (Az Európai Bizottság Fehér könyve) Munkaügyi Minisztérium 1996.
11. Zachár László: Globális problémák – komplex megoldások a felnőttek képzésében. Szakképzési Szemle. 1998/1. 26–36. p.
12. Karvalics László: Iskolai hálózatok: a világgazdasági kihívásoktól a versenyelőny-tervezéséig. Új Pedagógiai Szemle. 1999/2. 33–47. p.

Statisztika – avagy a teljesítménymérés

Ma a társadalmi és a gazdasági életben is egyre inkább előtérbe került a teljesítménymérés. Sok területen ez nem képzelhető el statisztika nélkül. Bár sok ironikus megjegyzés elhangzik a statisztikáról, azért ma már a könyvtárakban a vezetők többsége is érzi fontosságát. Sokan érzik, tudják, hogy a statisztika nemcsak a könyvtári tevékenység számbavételére szolgál, hanem arra is, hogy befolyásolja a dolgok alakulását.

Valójában jó könyvtári statisztika nélkül nincs igazi teljesítménymérés.

A statisztikának azonban a mennyiségi mutatók mellett az arányt és a viszonyt is mutatnia kell. Fontos például az, hogy egy adott könyvtárban hány dokumentumot kölcsönöztek. De fontos az is, hogy a kölcsönzött állományegység hogyan viszonyul a helyben lévő állományhoz vagy az évenként beszerzett dokumentumok mennyiségéhez. S az sem mellékes, hogy az adott könyvtár adatai hogyan viszonyulnak más, hasonló könyvtár adataihoz.

Egy korábbi megyei könyvtári igazgatói értekezleten elhangzott, hogy az ODR-támogatás részben teljesítményarányos lesz, részben pedig azt a törekvést kell tükröznie, hogy a megszűnt regionális elosztás miatt a megyei könyvtárakat kell azonos szintre hoznia.

Az alábbiakban a megyei könyvtárak néhány adatát gyűjtöttem ki a TEKÉ-ből, éppen a viszonyítás, az összehasonlítás okán. Sajnos a táblázatok készítésekor még nem álltak rendelkezésre az 1998-as adatok. Az egyes adatoknál csökkenő sorrendben állítottam sorrendbe a könyvtárakat. A megyei könyvtárak ezek alapján megtekinthetik helyezésüket.

Természetes, hogy jómagam a Bródy Sándor Könyvtár adatait vizsgáltam, s azokat bekeretezéssel ki is emeltem.

Néhány következtetés, illetve megállapítás a táblázatok alapján a Bródy Sándor Könyvtár (továbbiakban: Eger) helyezéseiről:

– A települések nagyságrendjében Eger lakossága 3 megyeszékhely lakosságát előzi meg.

- Az állomány nagyság szerint már csak két megyei könyvtár áll Eger mögött, de Zalaegerszegen külön városi könyvtár is van, ennek állományával együtt Zalaegerszeg is megelőzné Egert.
- A harmadik táblázat az évenkénti gyarapodás mennyiségét mutatja be. A rendszerváltás előtt Eger az utolsó helyen állt – nem is akármilyen mértékben. 1996-ban kezdtünk felfelé araszolni a táblázaton – talán ez jelez is valamit a könyvtárvezetés törekvéseiről.
- Természetesen teljesen hasonló a helyzet az állománygyarapításra évenként fordított összegek esetén is.
- A kölcsönzött kötetek szerinti sorrend viszont már a mi könyvtárunk intenzívebb használatáról árulkodik. Az utolsó négy évben – azt gondolom – imponáló a helyezésünk.
- Az előző adatokból értelem szerűen következik, hogy az elhasználódás terén az élre ugrottunk.
- Hasonló képet mutat a kopásindex is.

Az általam készített táblázatok mellett közlöm az ODR-támogatás 1998-as felosztását is.

A táblázatokból ki-ki következtetéseket vonhat le: valóban teljesítményarányos-e ez az elosztás, s szolgálja-e a megyei könyvtárak közötti kiegyenlítődést?

Talán tetten érhető a Máté-effektus: „Mert akinek vagyon, adatik annak és inkább bővülködik, de akinek nincsen, amiye vagyon is elvételik tőle.” Máté 13, 12.

Engel Tibor

Magyei könyvtárak listája a település lélekszáma és az állomány nagysága szerinti sorrendben (1996-ban)

Sorsz.	Település	Lakosság szám /fő/
1	Debrecen	210 784
2	Miskolc	188 099
3	Szeged	185 000
4	Pécs	170 039
5	Győr	127 236
6	Nyiregyháza	112 909
7	Székesfehérvár	108 070
8	Kecskemét	102 516
9	Szombathely	83 694
10	Szolnok	80 822
11	Tatabánya	73 239
12	Kaposvár	68 862
13	Békéscsaba	67 742
14	Veszprém	64 622
15	Zalaegerszeg	61 520
16	Eger	59 992
17	Salgótarján	46 167
18	Szekszárd	36 865
19	Szentendre	19 360

Sorsz.	Település	Állomány /db/
1	Miskolc	869 745
2	Szeged	545 608
3	Szombathely	470 768
4	Kecskemét	469 502
5	Kaposvár	439 955
6	Nyiregyháza	388 008
7	Szolnok	387 250
8	Győr	355 226
9	Pécs	329 316
10	Veszprém	329 232
11	Szekszárd	282 189
12	Székesfehérvár	280 439
13	Salgótarján	275 983
14	Debrecen	275 086
15	Tatabánya	273 601
16	Békéscsaba	267 283
17	Eger	251 955
18	Zalaegerszeg	244 295
19	Szentendre	167 234

*Megyei könyvtárak listája
az éves gyarapodás szerint csökkenő sorrendben*

1988		1989		1993	
Település	Gyarapodás	Település	Gyarapodás	Település	Gyarapodás
Pécs	38 346	Miskolc	31 447	Miskolc	20 372
Miskolc	38 318	Győr	28 840	Szeged	17 079
Tatabánya	36 808	Szeged	25 797	Kecskemét	16 107
Győr	32 190	Pécs	24 757	Kaposvár	12 694
Debrecen	31 732	Debrecen	24 436	Szombathely	11 087
Szeged	27 871	Kecskemét	24 082	Nyíregyháza	11 042
Zalaegerszeg	26 429	Tatabánya	23 188	Szolnok	9 270
Szolnok	23 630	Székesfehérvár	19 359	Szekszárd	8 974
Szombathely	21 906	Kaposvár	18 643	Győr	8 750
Székesfehérvár	21 071	Szolnok	17 411	Pécs	8 475
Nyíregyháza	20 723	Salgótarján	17 346	Székesfehérvár	8 078
Veszprém	20 026	Nyíregyháza	14 615	Salgótarján	7 737
Kecskemét	18 507	Veszprém	13 188	Debrecen	6 448
Kaposvár	17 419	Szombathely	12 781	Békéscsaba	6 236
Salgótarján	16 116	Szekszárd	11 124	Tatabánya	6 228
Békéscsaba	12 811	Békéscsaba	10 683	Zalaegerszeg	6 145
Szentendre	10 902	Szentendre	8 869	Eger	5 564
Szekszárd	9 925	Zalaegerszeg	7 093	Veszprém	5 440
Eger	7 387	Eger	6 648	Szentendre	4 268

1995		1996		1997	
Település	Gyarapodás	Település	Gyarapodás	Település	Gyarapodás
Miskolc	16 664	Debrecen	61 717	Salgótarján	19930
Szeged	13 072	Kecskemét	17 386	Szeged	16563
Szombathely	12 834	Miskolc	15 226	Miskolc	13806
Kecskemét	12 006	Békéscsaba	13 350	Szombathely	12813
Békéscsaba	10 985	Szeged	12 802	Kaposvár	12624
Szolnok	10 641	Szombathely	11 247	Kecskemét	12383
Nyíregyháza	7 432	Nyíregyháza	10 704	Győr	10245
Pécs	6 868	Kaposvár	10 699	Pécs	9882
Szekszárd	6 783	Pécs	8 285	Békéscsaba	9811
Kaposvár	6 304	Salgótarján	7 932	Szolnok	9106
Debrecen	5 928	Szolnok	7 838	Debrecen	8932
Tatabánya	5 841	Veszprém	7 155	Nyíregyháza	8930
Salgótarján	5 444	Eger	6 991	Eger	7151
Eger	5 241	Győr	6 045	Székesfehérvár	6858
Veszprém	5 131	Szekszárd	5 335	Szekszárd	6376
Győr	5 032	Zalaegerszeg	5 202	Tatabánya	5682
Székesfehérvár	4 928	Tatabánya	5 107	Zalaegerszeg	5367
Zalaegerszeg	4 554	Székesfehérvár	5 012	Veszprém	5246
Szentendre	2 460	Szentendre	1 857	Szentendre	3306

*Könyvtárak listája
az éves állománygyarapításra fordított összeg csökkenő sorrendjében*

1988		1989		1993	
Település	Összesen (Ft)	Település	Összesen (Ft)	Település	Összesen (Ft)
Pécs	3 603 948 Ft	Miskolc	3 452 189 Ft	Miskolc	8 484 681 Ft
Miskolc	3 169 382 Ft	Győr	3 438 111 Ft	Szeged	7 735 965 Ft
Szeged	2 477 709 Ft	Pécs	3 192 659 Ft	Kecskemét	5 804 190 Ft
Győr	2 458 550 Ft	Szeged	2 791 041 Ft	Kaposvár	5 269 792 Ft
Tatabánya	2 432 253 Ft	Debrecen	2 731 758 Ft	Szolnok	4 887 215 Ft
Debrecen	2 338 399 Ft	Kaposvár	2 620 988 Ft	Szombathely	4 658 906 Ft
Szombathely	2 073 033 Ft	Székesfehérvár	2 560 049 Ft	Szekszárd	4 442 977 Ft
Kaposvár	2 002 352 Ft	Szolnok	2 352 490 Ft	Pécs	4 417 590 Ft
Zalaegerszeg	1 894 342 Ft	Békéscsaba	2 088 000 Ft	Nyíregyháza	3 549 620 Ft
Székesfehérvár	1 823 447 Ft	Tatabánya	2 067 647 Ft	Székesfehérvár	3 425 996 Ft
Szolnok	1 636 590 Ft	Nyíregyháza	2 015 000 Ft	Győr	3 115 655 Ft
Nyíregyháza	1 610 017 Ft	Szombathely	1 994 341 Ft	Veszprém	2 830 000 Ft
Veszprém	1 491 883 Ft	Salgótarján	1 964 801 Ft	Zalaegerszeg	2 634 478 Ft
Békéscsaba	1 450 000 Ft	Kecskemét	1 559 808 Ft	Salgótarján	2 501 732 Ft
Salgótarján	1 438 555 Ft	Veszprém	1 481 451 Ft	Békéscsaba	2 350 000 Ft
Kecskemét	1 335 000 Ft	Zalaegerszeg	1 159 347 Ft	Eger	2 188 260 Ft
Szekszárd	1 076 790 Ft	Szentendre	955 599 Ft	Szentendre	2 183 558 Ft
Szentendre	961 633 Ft	Szekszárd	940 791 Ft	Tatabánya	2 177 590 Ft
Eger	622 258 Ft	Eger	695 853 Ft	Debrecen	1 600 000 Ft

1995		1996		1997	
Település	Összesen (Ft)	Település	Összesen (Ft)	Település	Összesen (Ft)
Miskolc	9 351 212 Ft	Miskolc	13 041 000 Ft	Kaposvár	9 461 000 Ft
Pécs	6 844 620 Ft	Kecskemét	10 986 000 Ft	Kecskemét	9 374 000 Ft
Szombathely	6 833 377 Ft	Kaposvár	9 938 000 Ft	Szeged	8 470 000 Ft
Szolnok	5 994 913 Ft	Pécs	9 056 000 Ft	Szolnok	7 468 000 Ft
Nyíregyháza	5 848 000 Ft	Szeged	8 391 000 Ft	Miskolc	7 406 000 Ft
Kecskemét	5 445 987 Ft	Szombathely	8 067 000 Ft	Nyíregyháza	7 335 000 Ft
Szeged	4 786 120 Ft	Nyíregyháza	8 039 000 Ft	Szombathely	6 199 000 Ft
Békéscsaba	4 653 270 Ft	Békéscsaba	7 628 000 Ft	Eger	6 028 000 Ft
Kaposvár	4 131 605 Ft	Veszprém	7 528 000 Ft	Békéscsaba	5 790 000 Ft
Tatabánya	4 033 116 Ft	Szolnok	7 271 000 Ft	Szekszárd	5 751 000 Ft
Eger	3 888 917 Ft	Szekszárd	7 211 000 Ft	Tatabánya	5 386 000 Ft
Győr	3 695 000 Ft	Tatabánya	5 859 000 Ft	Pécs	5 242 000 Ft
Szekszárd	3 542 000 Ft	Eger	5 766 000 Ft	Győr	5 202 000 Ft
Székesfehérvár	3 488 366 Ft	Győr	4 910 000 Ft	Székesfehérvár	4 671 000 Ft
Zalaegerszeg	3 358 707 Ft	Salgótarján	4 909 000 Ft	Debrecen	4 668 000 Ft
Veszprém	2 790 160 Ft	Székesfehérvár	4 000 000 Ft	Veszprém	4 219 000 Ft
Salgótarján	2 607 199 Ft	Zalaegerszeg	3 876 000 Ft	Zalaegerszeg	3 573 000 Ft
Debrecen	2 200 000 Ft	Debrecen	3 705 000 Ft	Salgótarján	3 181 000 Ft
Szentendre	2 060 047 Ft	Szentendre	1 553 000 Ft	Szentendre	3 043 000 Ft

*Megyei könyvtárak listája
a kölcsönzött dokumentumok szerint, csökkenő sorrendben*

1988		1989		1993	
Település	Kölcs.köt.	Település	Kölcs.köt.	Település	Kölcs.köt.
Miskolc	897 142	Miskolc	915 538	Miskolc	458 114
Szeged	865 289	Szeged	822 062	Szeged	447 181
Debrecen	753 835	Debrecen	690 984	Győr	363 403
Pécs	530 208	Pécs	518 797	Szombathely	281 938
Győr	506 299	Győr	508 842	Debrecen	237 511
Kaposvár	434 772	Szombathely	451 233	Pécs	236 701
Kecskemét	431 515	Székesfehérvár	425 438	Eger	236 575
Szombathely	429 433	Kecskemét	425 189	Nyíregyháza	206 382
Székesfehérvár	398 024	Kaposvár	396 994	Székesfehérvár	205 094
Nyíregyháza	319 264	Nyíregyháza	319 325	Salgótarján	198 304
Szolnok	300 969	Tatabánya	275 200	Kaposvár	167 377
Zalaegerszeg	295 008	Szolnok	266 368	Szolnok	162 464
Tatabánya	266 701	Salgótarján	237 452	Szekszárd	154 430
Eger	213 698	Eger	189 730	Kecskemét	152 639
Veszprém	190 136	Békéscsaba	186 809	Békéscsaba	146 750
Békéscsaba	187 995	Veszprém	168 191	Veszprém	142 694
Salgótarján	157 856	Zalaegerszeg	154 910	Tatabánya	139 639
Szekszárd	152 331	Szekszárd	134 522	Zalaegerszeg	107 313
Szentendre	66 260	Szentendre	80 901	Szentendre	84 244

1995		1996		1997	
Település	Kölcs.dok.	Település	Kölcs.köt.	Település	Kölcs.köt.
Szeged	499 700	Szeged	717 103	Szeged	906 322
Miskolc	482 540	Miskolc	484 377	Miskolc	485 724
Győr	303 994	Nyíregyháza	401 504	Nyíregyháza	431 562
Eger	302 373	Kaposvár	382 031	Kaposvár	382 554
Szombathely	301 386	Szombathely	363 259	Pécs	381 067
Pécs	286 807	Pécs	351 209	Eger	355 375
Debrecen	278 278	Győr	287 239	Szombathely	325 884
Szolnok	268 619	Eger	265 367	Kecskemét	316 814
Kaposvár	183 911	Székesfehérvár	228 991	Győr	287 150
Kecskemét	167 203	Békéscsaba	223 735	Székesfehérvár	222 238
Nyíregyháza	166 957	Kecskemét	212 368	Szekszárd	202 488
Békéscsaba	163 325	Veszprém	208 076	Salgótarján	164 139
Tatabánya	162 722	Szekszárd	182 339	Veszprém	163 850
Szekszárd	160 005	Salgótarján	168 556	Szolnok	153 593
Salgótarján	149 157	Szolnok	164 813	Zalaegerszeg	142 771
Veszprém	143 358	Tatabánya	159 369	Tatabánya	135 201
Zalaegerszeg	139 026	Debrecen	134 481	Debrecen	123 271
Szentendre	98 886	Zalaegerszeg	131 154	Békéscsaba	106 929
Székesfehérvár	33214 ***	Szentendre	94 001	Szentendre	106 255

*** Itt egy számjegy biztosan lemaradt a TEKÉ-ben!

Megyei könyvtárak listája az elhasználódási index szerint, csökkenő sorrendben
 Elhasználódási index: kölcsönzött állományegység/helyben lévő állomány

1988		1989		1993	
Település	Elhasználódási index	Település	Elhasználódási index	Település	Elhasználódási index
Debrecen	1,00	Debrecen	1,3	Debrecen	1,20
Kecskemét	1,20	Szombathely	1,2	Eger	1,20
Kaposvár	1,20	Kecskemét	1,1	Győr	1,10
Szeged	1,10	Kaposvár	1,1	Miskolc	0,90
Szombathely	1,10	Szeged	1,0	Szombathely	0,90
Miskolc	0,90	Miskolc	1,0	Szeged	0,80
Győr	0,90	Győr	0,9	Salgótarján	0,80
Zalaegerszeg	0,90	Székesfehérvár	0,9	Pécs	0,70
Eger	0,90	Pécs	0,8	Nyíregyháza	0,70
Pécs	0,80	Nyíregyháza	0,8	Székesfehérvár	0,70
Nyíregyháza	0,80	Eger	0,8	Békéscsaba	0,70
Székesfehérvár	0,80	Salgótarján	0,8	Szekszárd	0,70
Békéscsaba	0,70	Békéscsaba	0,7	Veszprém	0,60
Szolnok	0,60	Zalaegerszeg	0,7	Kecskemét	0,50
Tatabánya	0,60	Szolnok	0,6	Tatabánya	0,50
Veszprém	0,60	Tatabánya	0,6	Kaposvár	0,50
Salgótarján	0,60	Veszprém	0,5	Zalaegerszeg	0,50
Szekszárd	0,60	Szekszárd	0,5	Szentendre	0,50
Szentendre	0,40	Szentendre	0,4	Szolnok	0,40

1995		1996		1997	
Település	Elhasználódási index	Település	Elhasználódási index	Település	Elhasználódási index
Eger	1,40	Pécs	1,10	Eger	1,40
Debrecen	1,35	Eger	1,10	Nyíregyháza	1,10
Miskolc	0,90	Nyíregyháza	1,00	Pécs	1,00
Pécs	0,90	Miskolc	0,90	Szeged	1,00
Győr	0,90	Kaposvár	0,90	Szentendre	1,00
Szombathely	0,90	Békéscsaba	0,80	Miskolc	0,90
Szeged	0,80	Szeged	0,80	Kaposvár	0,90
Szolnok	0,70	Székesfehérvár	0,80	Székesfehérvár	0,80
Békéscsaba	0,70	Győr	0,80	Kecskemét	0,70
Szekszárd	0,70	Szombathely	0,80	Szekszárd	0,70
Nyíregyháza	0,60	Szekszárd	0,70	Szombathely	0,70
Tatabánya	0,60	Veszprém	0,60	Veszprém	0,70
Kaposvár	0,60	Salgótarján	0,60	Győr	0,60
Veszprém	0,60	Tatabánya	0,60	Salgótarján	0,60
Zalaegerszeg	0,60	Szentendre	0,60	Zalaegerszeg	0,60
Salgótarján	0,60	Zalaegerszeg	0,50	Debrecen	0,50
Szentendre	0,60	Debrecen	0,50	Tatabánya	0,50
Kecskemét	0,50	Kecskemét	0,50	Békéscsaba	0,40
Székesfehérvár	0,10	Szolnok	0,40	Szolnok	0,40

Megyei könyvtárak listája a kopásindex szerint csökkenő sorrendben
 Kopásindex: kölcsönzött állományegység/beszerzett állományegység

1988		1989		1993	
Település	Kopásindex	Település	Kopásindex	Település	Kopásindex
Szeged	31,00	Szombathely	35,30	Eger	42,50
Eger	28,90	Szeged	31,80	Győr	41,50
Kaposvár	25,00	Miskolc	29,10	Debrecen	36,80
Debrecen	23,80	Eger	28,50	Pécs	27,90
Miskolc	23,40	Debrecen	28,30	Szeged	26,20
Kecskemét	23,30	Székesfehérvár	22,00	Veszprém	26,20
Szombathely	19,60	Nyíregyháza	21,80	Salgótarján	25,60
Székesfehérvár	18,90	Zalaegerszeg	21,80	Székesfehérvár	25,40
Nyíregyháza	15,40	Kaposvár	21,30	Szombathely	25,40
Szekszárd	15,30	Pécs	20,90	Békéscsaba	23,50
Békéscsaba	14,70	Győr	17,60	Miskolc	22,50
Pécs	13,80	Kecskemét	17,60	Tatabánya	22,40
Szolnok	12,70	Békéscsaba	17,50	Szentendre	19,70
Győr	11,30	Szolnok	15,30	Nyíregyháza	18,70
Zalaegerszeg	11,20	Salgótarján	13,60	Szolnok	17,50
Salgótarján	9,70	Veszprém	12,80	Zalaegerszeg	17,50
Veszprém	9,50	Szekszárd	12,10	Szekszárd	17,20
Tatabánya	7,20	Tatabánya	11,90	Kaposvár	13,20
Szentendre	6,10	Szentendre	9,10	Kecskemét	9,50

1995		1996		1997	
Település	Kopásindex	Település	Kopásindex	Település	Kopásindex
Győr	60,40	Szeged	56,00	Salgótarján	82,40
Eger	57,70	Szentendre	50,60	Szeged	54,70
Debrecen	46,90	Győr	47,50	Eger	49,70
Pécs	41,80	Székesfehérvár	45,70	Nyíregyháza	48,30
Szentendre	40,20	Pécs	42,40	Pécs	38,60
Szeged	38,20	Eger	38,00	Miskolc	35,20
Zalaegerszeg	30,50	Nyíregyháza	37,50	Székesfehérvár	32,40
Kaposvár	29,20	Kaposvár	35,70	Szentendre	32,10
Miskolc	29,00	Szekszárd	34,20	Szekszárd	31,80
Tatabánya	27,90	Szombathely	32,30	Veszprém	31,20
Veszprém	27,90	Miskolc	31,80	Kaposvár	30,30
Salgótarján	27,40	Tatabánya	31,20	Győr	28,00
Szolnok	25,20	Veszprém	29,10	Zalaegerszeg	26,60
Szekszárd	23,60	Zalaegerszeg	25,20	Kecskemét	25,60
Szombathely	23,50	Salgótarján	21,20	Szombathely	25,40
Nyíregyháza	22,50	Szolnok	21,00	Tatabánya	23,80
Békéscsaba	14,90	Békéscsaba	16,80	Szolnok	16,90
Kecskemét	13,90	Kecskemét	12,20	Debrecen	13,80
Székesfehérvár	6,70	Debrecen	2,20	Békéscsaba	10,90

*A kötelezpéldányok számának csökkenése miatt
a megyei könyvtárak számára
a könyvtári dokumentumbeszerzéshez nyújtott támogatás
1998.*

	Megyei könyvtárak:	Támogatás
1	Bács-Kiskun	1 000 000 Ft
2	Baranya	700 000 Ft
3	Békés	700 000 Ft
4	Borsod	1 000 000 Ft
5	Csongrád	700 000 Ft
6	Fejér	1 300 000 Ft
7	Győr-Sopron	500 000 Ft
8	Hajdú-Bihar	500 000 Ft
9	Heves	300 000 Ft
10	Komárom	500 000 Ft
11	Nógrád	300 000 Ft
12	Pest	1 000 000 Ft
13	Somogy	1 200 000 Ft
14	Szabolcs-Szatmár	300 000 Ft
15	Szolnok	700 000 Ft
16	Tolna	500 000 Ft
17	Vas	1 800 000 Ft
18	Veszprém	300 000 Ft
19	Zala	500 000 Ft
	Összesen:	13 800 000 Ft

99   2000
mll   mll
3   3
1,7   1,7
2   2
3   3
2   3
2,5   2,5
1,5   1
2   1,5
1,7   1,5
2   1,5
1,5   1
2,5   2
2,5   3
1,5   1
2   2
1,5   1,5
3,4   3,5
1,4   1,5
2   1,5

Mire jó a német nyelv a könyvtárosnak?

*Beszámoló a Deutsch für Informationsvermittler
szemináriumról (1999. szeptember 20–24.)*

Mielőtt magáról a szemináriumról esne szó, hadd mondjam el, hogy a címben feltett kérdés természetesen költői. Hogy mégis kérdésként merülhet fel, talán legjobban egy anekdotikus történettel illusztrálhatom.

Norvégiában járván vendéglátóim kézről-kézre adtak. Egyik nap közölték velem, a mindenki számára szétküldött adatlapomról tudják, németül is beszélek. A következő beszélgető partnerem német anyanyelvű lesz, tehát hasznosíthatom ezt a tudásomat. Mikor a német származású kolléganőnek elmagyaráztam, hogy közel két hete angolul beszélek mindenkivel, tehát lehet, hogy a kommunikáció akadozni

fog, a következőket válaszolta: Nagyon régen volt már alkalmam németül beszélni, ráadásul a szakmai terminológiát sem tudom eléggé jól anyanyelvemen, tehát legjobb lesz, ha angolul beszélünk.

Azt hiszem, a történet önmagáért beszél. Ennek ellenére vagy éppen ezért (?) nagy örömmel vettem részt az Österreichisches Ost- und Südeuropa-Institut, Kommission für Informationswesen által rendezett szemináriumon, amelynek házigazdája a pozsonyi egyetemi könyvtár volt.

Gyorsan tegyük hozzá, hogy alapjában véve könyvtárosoknak szóló német szaknyelvi tanfolyamon vettünk részt a közép- és kelet-európai térség több országából jött kollégákkal.

A tárgyalt témák egyaránt érintették a könyv útját egy tudományos könyvtárban, a könyvtárak és könyvtárosok nemzetközi szervezeteit, valamint a könyvtárosképzést.

A tanfolyam vezetője Gerhard Silvestri (Österreichische Gesellschaft für Geschichte der Informatik) volt. Az ő rendkívüli tudása nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a tanfolyam ne csupán az előadó monológja maradjon. Ugyanis a rendelkezésre álló rövid idő nem tette lehetővé a hallgatóság nagyobb mértékű bevonását. Csupán csak az előadó egy-egy kérdésére érkezett hol határozott, hol tétova válasz. Gerhard Silvestri úgy tudta fűszerezni előadását történeti adalékokkal, hogy a múlt nem hogy terhelően hatott volna, hanem hozzásegített a mélypontokon való átlendüléshez. Persze az sem „ártott”, hogy az előadó jól követhető beszédtempóban adta elő az osztrák hivatali nyelv sajátosságait is jól tükröző német nyelvű mondanivalóját.

Hogy mégis „igazi” szeminárium legyen a rendezvény, Ivan Kanič, a ljubljanei Nemzeti és Egyetemi Könyvtár munkatársa megismertette a résztvevőket a Multilingual Dictionary of Library Terminology nemzetközi projekttel (URL-je: <http://www2.arnes.si/~ljnuk4/multi/multi.html>), amelyről azt is megtudhattuk, hogy immár magyar résztvevője is van: az OSZK KMK. A pozsonyi napok után rövid látogatást tettünk Bécsben a következő két intézményben: Österreichische Nationalbibliothek, Sozialwissenschaftliche Dokumentationstelle der Kammer für Arbeit und Angestellte in Wien.

Befejezésül még egy anekdotaszerűség. Néhány évvel ezelőtt Németországban némi belső sértődöttséggel fogadtam, amikor megkérdezték, beszélek-e németül. Pedig a kérdés csupán némileg pontatlan volt. Idén, Ausztriában már teljesen érthető formában kérdezték: külföldi lévén németül vagy angolul beszélgetünk?

Koltay Tibor